

дична етика – К., 2004. 3. Етика. / За ред. В.О. Лозового. – К., 2004. 4. Европейская хартия о статусе судей // Российская юстиция. – 1999. – №7. 5. Европейська Хартія про статус суддів (від 10.07.1998 р.) // www.rada.gov.ua 6. Кобликов А.С. Юридическая этика: Учебник для вузов. – М., 1999. 7. Кодекс професійної етики судді: Вісник Верховного Суду України. – 2002. – №5. 8. Кодекс судейской этики // Российская юстиция. – 2005. – № 1-2. 9. Котов Д. П. Вопросы судебной этики. – М., 1976. 10. Куликов В. Судей тоже будут наказывать // Российская газета – Столичный выпуск. – 2010. – №5331 (252) – 9 ноября. 11. Международный пакт о гражданских и политических правах // Международные нормы о правах человека и применение их судами Российской Федерации. – М., 1996. 12. Оберто Д. Права и обязанности судей, их дисциплинарная ответственность // Этика судьи. – М., 2002. 13. Про концепцію вдосконалення судівництва для утвердження справедливого суду в Україні відповідно до європейських стандартів: Указ Президента України від 10 травня 2006 р. № 361 // www.president.gov.ua 14. Про статус суддів: Закон України від 15 грудня 1992 р. № 2862-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 24. 15. Про судоустрій України:

Закон України від 7 лютого 2002 р. № 3018-III // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 27. 16. Про судоустрій та статус суддів: Закон України від 7 липня 2010 р. № 2453-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 41, / № 41-42; № 43; № 44-45. 17. Подкопаев С.В. Дисциплінарна відповідальність суддів: Дис. канд. юрид. наук: 12.00.10 / Нац. юрид. акад. України. – Х., 2003. 18. Подкопаев С.В. Етика суддів: міжнародний досвід та проблеми регулювання в Україні // Право України. – 2005. – № 6. 19. Подкопаев С.В. Дисциплінарна відповідальність суддів: сутність, механізм реалізації. – Х., 2003. 20. Рішенням Ради суддів України від 18 січня 2008 р. № 17 Про утворення комітету Ради суддів України з питань професійної етики суддів // <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1077.1818.0> 21. Рекомендація СМ/Rec (2010) 12 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо суддів: незалежність, ефективність та обов'язки // Рекомендації Ради Європи від 17.11.2010 № (2010)12 // http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=994_a38.

Надійшла до редколегії 30.03.11

В. Бажанов, асист.

ІСТОТНІ УМОВИ АВТОРСЬКИХ ДОГОВОРІВ

Публікація присвячена питанню істотних умов договорів в авторському праві України. Ключові слова: договір; авторський договір; істотні умови.

Публикация посвящена вопросу существенных условий договоров в авторском праве Украины. Ключевые слова: договор; авторский договор; существенные условия.

The article scrutinizes the problem of essential conditions of contracts in Ukrainian copyright law. Keywords: agreement; copyright agreement; essential conditions.

Актуальність даної теми обумовлена послідовним розвитком договірних правовідносин в авторському праві України. Внаслідок укладення авторських договорів автори творів літератури, науки, архітектури, мистецтва тощо наділяються можливістю, перш за все, отримати винагороду за свою творчу інтелектуальну працю. Відповідно до ч.1 ст. 638 ЦК України договір є укладеним з моменту досягнення згоди сторонами стосовно усіх істотних умов договору. Отже, дослідження питань істотних умов авторських договорів є важливим та актуальним. Необхідно зазначити, що нинішній етап розвитку правової доктрини та законодавства у сфері авторського права характеризується виникненням дискусій стосовно визначення істотних умов авторських договорів. Вважаємо, між тим, що сучасний стан наукової розробленості даної проблематики обумовлений недостатністю ґрунтовністю теоретичних праць, що також свідчить про актуальність даного дослідження.

Теоретичну основу проведеного дослідження склали праці з права інтелектуальної власності наступних вчених: А.А. Амангельди, Ж.В. Завальної, А.О. Кодинця, О.В. Кохановської, В.М. Крижної, В.Є. Макоди, О.А. Підопригори, Р.Б. Шишки, а також, видатних спеціалістів у сфері договірного права: М.І. Брагінського, В.В. Вітрянського, О.С. Іоффе, та ін.

Нормативною базою дослідження є: Цивільний Кодекс України від 16 січня 2003 року, Закон України "Про авторське право і суміжні права" від 23 грудня 1993 року, Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів 1886 року, Всесвітня конвенція про авторське право 1952 року та ряд інших нормативних актів.

Метою даного дослідження є аналіз істотних умов авторських договорів з подальшою можливістю застосування результатів дослідження у розробці теоретичних рекомендацій та у практичній діяльності з укладання авторських договорів.

Об'єктом дослідження є цивільні договірні правовідносини у сфері авторського права.

Предметом дослідження є міжнародні акти, нормативно-правові акти України та практика їх застосування, наукові погляди, ідеї, концепції вітчизняних та іноземних вчених у сфері даної проблематики.

Методологічну основу дослідження склали наступні методи: діалектичний, історичний, порівняльно-правовий, формально-логічний, системно-структурний та інші. Перші два зазначені методи використовувалися при визначенні основних тенденцій розвитку договірних правовідносин у сфері авторського права. Порівняльно-правовий метод був застосований при дослідженні норм національного та зарубіжного права. Для виявлення суперечностей у понятійному апараті у сфері договірних правовідносин в авторському праві України застосовувався формально-логічний метод. За допомогою системно-структурного аналізу були досліджені норми законодавства України та зарубіжних країн у сфері договірних правовідносин в авторському праві.

Відповідно до ст. 31 Закону України "Про авторське право і суміжні права" від 23 грудня 1993 року (далі – Закон) автор (чи інша особа, яка має авторське право) може передати свої майнові права, зазначені у статті 15 цього Закону, будь-якій іншій особі повністю чи частково; передача майнових прав автора (чи іншої особи, яка має авторське право) оформляється авторським договором [14].

Отже, у Законі під авторським договором розуміється договір, відповідно до якого одна сторона договору (автор або інша особа) передає майнові права іншій стороні договору. Проте, дане визначення не можна визнати досконалим.

В юридичній літературі зустрічаються й інші визначення поняття "авторський договір". Наприклад, О.А. Підопригора сформулював наступне визначення даного поняття: "Авторський договір – це угода автора чи його правонаступників з іншими особами про вчинення відповідно до закону будь-яких дій з приводу володіння, користування та розпорядження твором" [21, с. 230]. Варто наголосити на тому, що дане визначення ґрунтується на матеріальній теорії інтелектуальної власності (її ще називають пропріетарною теорією) зводиться до ототожнення права автора або інших осіб на результати творчої діяльності з правом власності на матеріальні об'єкти. Як зазначають науковці: "Сама по собі назва "Авторський договір" свідчить лише про те, що сторони уклали договір стосовно майнових прав

інтелектуальної власності на об'єкт авторського права" [13, с. 570]. А.А. Амангельди наводить інше визначення поняття авторського договору: "Авторський договір – це договір про використання творів науки, літератури та мистецтва, що укладається з автором або його правонаступниками, у результаті якого за винагороду передаються або надаються виключні права на твір, передача яких не заборонена законодавством" [2, с. 225]. На думку А.О. Кодинця авторський договір – це вид цивільно-правового договору, що спрямований на набуття, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків на об'єкти інтелектуальної власності [1, с. 238-239].

Вважаємо, що останні два наведених визначення найкраще розкривають сутність авторського договору, не зосереджуючись, зокрема, лише на його характеристичні з позицій права власності, а також відображають ряд істотних умов авторських договорів та їх суб'єктний склад.

Відповідно до ч.1 ст. 638 ЦК України договір є укладеним, якщо сторони в належній формі досягли згоди з усіх істотних умов договору. Згода повинна бути досягнута стосовно всіх істотних умов договору, зокрема, щодо предмету, ціни, термінів тощо [3, с. 162]. Істотними вважаються умови, які необхідні та є достатніми для укладання договору. Це означає, що у випадку відсутності хоча б однієї з цих умов договір не визнається укладеним [11, с. 76]. Отже, на нашу думку, питання визначення істотних умов авторських договорів є надзвичайно важливим, оскільки, воно безпосередньо пов'язане з можливістю визнання авторських договорів укладеними або неукладеними. Для того, щоб сторони досягли згоди стосовно всіх істотних умов авторських договорів, кожна із сторін повинна бути обізнана у переліку та характеристичні згаданих істотних умов договору.

Згідно п.2 ч.1 ст. 638 ЦК України істотними умовами договору є умови про предмет договору, умови, що визначені законом як істотні або є необхідними для договорів даного виду, а також усі ті умови, щодо яких за заявою хоча б однієї із сторін має бути досягнуто згоди.

Існує точка зору, що істотними умовами даних видів договорів є наступні: предмет, ціна, строк договору [18, с. 358]. Припускаємо, що під строком договору мається на увазі, саме, строк дії договору.

Проте, можна навести й інший перелік істотних умов для одного із видів авторських договорів. Мова йде про договір на право використання твору. Відповідно до ч.2 ст. 33 Закону України "Про авторське право та суміжні права" від 23 грудня 1993 року: "Договір про передачу прав на використання творів вважається укладеним, якщо між сторонами досягнуто згоди щодо всіх істотних умов (строку дії договору, способу використання твору, території, на яку поширюється передаване право, розміру і порядку виплати авторської винагороди, а також інших умов, щодо яких за вимогою однієї із сторін повинно бути досягнуто згоди)" [14]. Згідно ст. 1112 ЦК України до істотних умов договору про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності, також належать такі умови, як: строк, способи та умови використання об'єкта замовником [17]. Необхідно також зазначити, що в ЦК Російської Федерації (далі – ЦК РФ), а саме, у ст. 1288 ЦК РФ містяться положення, проаналізувавши які можна дійти висновку, що істотною умовою договору авторського замовлення (який схожий за своєю конструкцією з договором про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності, що передбачений ЦК України) є умови про способи та умови використання об'єкта авторського права [7]. Згідно ч. 2 ст. 986 ЦК Білорусії умови про цілі та способи використання результату інтелектуальної діяльності є також

істотними умовами договору про створення та використання результатів інтелектуальної діяльності [5]. У ч. 2 ст. 967 ЦК Казахстану зазначається, що істотними умовами договору про створення та використання результатів інтелектуальної творчої діяльності є умови про цілі та способи використання результату інтелектуальної творчої діяльності [6]. Відповідно до ст. 32 Закону Республіки Казахстан від 10 червня 1996 року "Про авторське право та суміжні права" істотними умовами авторського договору є наступні: способи використання твору (конкретні права, що передаються за договором); строк та територія, на які передається право; розмір винагороди та (або) порядок визначення розміру винагороди за кожний спосіб використання твору, порядок і строки його виплати, а також інші умови, які сторони визнають істотними для даного договору [2, с. 215].

Отже, проаналізувавши норми законодавства України та ряду інших країн, а також, врахувавши положення доктрини права інтелектуальної власності, можна зробити наступний висновок: за загальним правилом, для авторських договорів характерною є наявність трьох істотних умов (це умови про предмет, ціну та строк договору); але, у ряді випадків, зокрема, для таких видів авторських договорів, як договір на право використання творів та договір про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності, даний перелік істотних умов може бути розширений за рахунок умов про спосіб використання твору, територію на яку поширюється авторське право тощо.

У широкому розумінні предмет договору складає все те, що повинно бути здійснено під час (в результаті) його виконання. У вузькому розумінні предметом договору є дії, що є визначальними для даного договірного типу і дозволяють відрізнити його від інших типів договорів [10, с. 60].

Існує точка зору, що предметом авторського договору є об'єкт права інтелектуальної власності, права щодо використання якого передаються за договором; конкретні права, що передаються; способи використання зазначеного об'єкта тощо [18, с. 358]. Варто зазначити, що особливістю авторських договорів є те, що об'єктами їх виступають нематеріальні блага – твори науки, літератури, мистецтва тощо. Поширеною є думка, що вони стають об'єктом договору за умови, що вони виражені у такій об'єктивній формі, яка дає змогу відтворювати і тиражувати їх. Проте, об'єктом авторського договору можуть бути твори, уже створені на момент укладення договору, а також ті, які автор (співавтор) зобов'язується створити і передати для використання [21, с. 227]. Отже, можемо стверджувати, що об'єктом авторського договору можуть бути не тільки ті твори, які виражені в матеріальній формі. Наприклад, об'єктом договору про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності може бути твір, який на момент укладення договору не виражений в об'єктивній формі.

Вважаємо за необхідне зазначити, що потрібно розмежовувати поняття "предмет авторського договору" та "об'єкт авторського договору". Категорія "предмет" є більш широким поняттям, під ним розуміються відносини, що існують між сторонами; "об'єктом" даних відносин виступають матеріальні, духовні та інші матеріальні блага [1, с. 240]. На нашу думку, предметом авторських договорів доречніше вважати майнові правовідносини, які виникають відповідно до договору. Зокрема, до даних правовідносин належать дії, які особи зобов'язуються вчинити згідно договору, майнові права, що передаються за договором тощо. А об'єктом авторського договору виступають конкретні твори науки, літера-

тури, мистецтва тощо, які є створеними на момент укладення договору і втілені у відповідну форму, а також ті, які автор зобов'язується створити у майбутньому відповідно до договору. Для прикладу розглянемо предмет такого різновиду авторського договору, як видавничий договір: на відміну від об'єкта видавничого договору, яким є конкретний твір, його предметом виступають ті майнові права на даний твір, які автор передає користувачу [9, с. 107-108].

На думку Н.С. Кузнецової існує юридичний об'єкт та матеріальний об'єкт зобов'язання. Під юридичним об'єктом розуміється певна поведінка особи, а під матеріальним об'єктом – певний об'єкт цивільних відносин (майно, гроші) [16, с. 149-150]. Отже, юридичним об'єктом авторських договорів є поведінка осіб (сторін договору), а матеріальним об'єктом виступають конкретні твори науки, літератури, мистецтва тощо.

Перейдемо до дослідження ціни як однієї із істотних умов авторських договорів.

Як відомо, ціна – це певна грошова сума, сплачувана покупцем за одержану від продавця річ [20, с. 297]. У свою чергу, ціна договорів щодо розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності – це винагорода, яка має бути сплачена авторові (співавторові, спадкоємцям, правонаступникам) за використання об'єкта права інтелектуальної власності. Винагорода визначається угодою між сторонами. В авторському договорі може бути зазначений конкретний розмір винагороди або порядок визначення винагороди, а також строки виплати [2, с. 216]. Винагорода може здійснюватися у формі одноразового платежу, відрахувань за кожний проданий примірник чи кожне використання твору [4, с. 146]. Виплата винагороди частинами називається роялті. Роялті – це платежі будь-якого виду, що вносяться як винагорода (компенсація) за використання або надання дозволу на використання об'єктів інтелектуальної власності [8, с. 1008]. Слід врахувати, що існує й інший підхід до визначення поняття "роялті": це вид платежу, який платить ліцензіат ліцензіару протягом усього строку дії ліцензійного договору чи у вигляді відсотка від суми прибутку чи суми обороту від випуску продукції або диференційованої ставки з ліцензійної продукції [12, с. 146]. Як бачимо, у даному визначенні роялті розглядається у більш вузькому значенні, у порівнянні з першим визначенням, а саме, у площині ліцензійного договору.

Варто наголосити також на тому, що ставки авторської винагороди не можуть бути нижчими за мінімальні ставки, встановлені Кабінетом Міністрів України [15].

Необхідно також зазначити, що поняття "роялті" міститься і в нормативних актах, наприклад, у п. 225 ч. 1 ст. 14 Податкового кодексу України від 02 грудня 2010 року; у п. 30 ч. 1 ст. 1 Закону України "Про оподаткування прибутку підприємств" від 28 грудня 1994 року; у Постанові КМУ від 18 січня 2003 року "Про затвердження мінімальних ставок винагороди (роялті) за використання об'єктів авторського права і суміжних прав".

Наступною істотною умовою авторських договорів, яка буде розглянута, є строк дії авторського договору.

Строки розглядаються за їх місцем у системі юридичних фактів цивільного права. Найчастіше їх відносять до подій, маючи на увазі закінчення часу (строку). Строк обмежує дію суб'єктивних прав та обов'язків у часі [19, с. 575].

Згідно ч. 1 ст. 251 ЦК України строк – це певний період у часі, зі спливом якого пов'язана дія чи подія, яка має юридичне значення [17].

Строк виконання зобов'язання може бути встановлений актом цивільного законодавства, договором або

впливати із сутності зобов'язання чи звичаїв ділового обороту [16, с. 172].

Строк дії авторського договору встановлюється за угодою сторін, проте, він не може перевищувати строк дії авторських прав. Дискусійним залишається питання, чи є строк істотною умовою авторського договору. На нашу думку, строк є істотною умовою авторського договору за загальним правилом. Проте, варто наголосити на тому, що відповідно до ч. 3 ст. 1110 ЦК України надається можливість укладення ліцензійного договору без зазначення строку дії договору: "У разі відсутності у ліцензійному договорі умови про строк договору він вважається укладеним на строк, що залишився до спливу строку чинності виключного майнового права на визначений у договорі об'єкт права інтелектуальної власності, але не більше ніж на п'ять років. Якщо за шість місяців до спливу зазначеного п'ятирічного строку жодна із сторін не повідомить письмово другу сторону про відмову від договору, договір вважається продовженим на невизначений час. У цьому випадку кожна із сторін може в будь-який час відмовитися від договору, письмово повідомивши про це другу сторону за шість місяців до розірвання договору, якщо більший строк для повідомлення не встановлений за домовленістю сторін" [17].

Важливим є питання строку як істотної умови авторських договорів стосовно передачі виключних майнових прав (мова йде не про користування авторськими правами). На нашу думку, не можна зазначити у даному виді авторських договорів строк, менший за строк дії майнових авторських прав. Адже, якщо, наприклад, строк дії договору буде становити 10 років, то, що тоді відбуватиметься з виключними майновими правами після закінчення строку дії договору? Іноді, сторони договору укладають договори щодо передачі виключних майнових прав на невизначений строк. Проте, з нашої точки зору, у даному договорі необхідно зазначити, що договір діє протягом строку дії майнових прав автора, оскільки, відповідно до Глави 18 ЦК України строк має бути чітко визначений, а строк дії майнових прав автора чітко визначений у законодавстві України.

Існує точка зору, відповідно до якої, якщо в авторському договорі не передбачено умову про територію, на яку поширюється авторське право, то чинність права поширюється на всю територію України [21, с. 232]. Підтвердження вірності даної думки знаходимо у законодавстві України, а саме, у ч. 7 ст. 1109 ЦК України, в якій зазначено, що, у разі відсутності в ліцензійному договорі умови про територію, на яку поширюються надані права на використання об'єкта права інтелектуальної власності, дія ліцензії поширюється на територію України. Отже, можемо зробити висновок, що умова про територію, на яку поширюється дія майнових авторських прав, за загальним правилом, не є істотною умовою авторських договорів (як уже зазначалося, виняток стосується договорів на право використання творів).

Спосіб використання твору як істотна умова авторського договору зустрічається в положеннях Закону, які стосуються договору на право використання творів, та в положеннях ст. 1112 ЦК України, яка присвячена договору про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності.

Способи використання твору можуть бути різними, наприклад: переклад твору, відтворення твору, публічне виконання твору, публічний показ твору, переробка, адаптація, аранжування твору та ін.

На основі проведеного дослідження можна зробити наступні висновки:

1) На даний момент існує багато визначень поняття "авторський договір", проте, ряд з них ґрунтуються на

матеріальній теорії інтелектуальної власності, що не відповідає сучасному стану розвитку правовідносин у сфері інтелектуальної власності. Зокрема, у законодавстві України та на доктринальному рівні зазначається, що право власності та право інтелектуальної власності – не тотожні поняття;

2) У законодавстві та доктрині права не існує чітко визначеного переліку істотних умов авторських договорів. Вважаємо, що у більшості випадків, істотними умовами даних видів договорів є умови про предмет, ціну та строк договору. Проте, у законі можуть бути передбачені й інші істотні умови щодо різних видів авторських договорів (наприклад, спосіб використання твору, територія тощо). Якщо в авторському договорі відсутні істотні умови, даний договір можливо визнати неукладеним.

3) На даний час існує практика укладання авторських договорів на невизначений строк. На нашу думку, це суперечить вимогам Глави 18 ЦК України стосовно того, що строк, а отже, і строк дії договору, має бути чітко визначений. Пропонується наступне вирішення даного питання: в авторському договорі можна зазначити, що договір діє протягом строку дії майнових прав автора;

4) Необхідно розмежовувати поняття "предмет авторського договору" та "об'єкт авторського договору", оскільки вони не є тотожними. Категорія "предмет" є більш широким поняттям. На нашу думку, предметом авторських договорів доречніше вважати майнові правовідносини, які виникають відповідно до договору. А об'єктом авторського договору виступають конкретні твори науки, літератури, мистецтва тощо, які є створеними на момент укладення твору, а також ті, які автор зобов'язується створити у майбутньому відповідно до договору.

1. Альманах цивілістики: Сборник статей. Вип. 3 / Под ред. Р.А. Майданика – К.: Алерта; КНТ; Центр учебной литературы, 2010. – 332 с. 2. Амангельды А.А. Договоры в сфере интеллектуальной собственности по законодательству Республики Казахстан. Алматы: ИЦ Оф Интерлигал, 2010. – 344 с. 3. Веретельник Л.К. Систематизация догово-

рив у цивільному праві: дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: 12.00.03/ Л.К. Веретельник – Х.: національний університет внутрішніх справ, 2007. – 199 с. 4. В.О. Потехіна. Інтелектуальна власність: Навч. пос. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 414 с. 5. Гражданский кодекс Республики Беларусь от 7 декабря 1998 года. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pravo.levonevsky.org/kodeksby/gk/20110115/index.htm> 6. Гражданский кодекс Республики Казахстан (Особенная часть) от 1 июля 1999 г. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://e.gov.kz/wps/wcm/connect/> 7. "Гражданский кодекс Российской Федерации часть четвертая", подписан 18 декабря 2006 года. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://base.garant.ru/10164072/> 8. Договірне право України. Особлива частина: навч. посіб. / Т.В. Боднар, О.В. Дзери, Н.С. Кузнєцова та ін.: за ред. О.В. Дзери. – К.: Юрінком Інтер, 2009. – 1200 с. 9. Завальна Ж.В. Видавничий договір як вид авторського договору: дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: 12.00.03 / Ж.В. Завальна – К.: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького, 2001. – 195 с. 10. І.А. Діковська. Правове регулювання повітряних перевезень за участю фактичного перевізника. – К.: "К.І.С.", 2010. – 200 с. 11. Иоффе О.С. Избранные труды: В 4 т. Т. III. Обязательственное право. – СПб.: Издательство "Юридический центр Пресс", 2004. – 837 с. 12. Понікаров В.Д., Ермоленко О.О., Медведєв І.А. Авторські права та інтелектуальна власність: Підручник. – Х.: ВД "ІНЖЕК", 2008. – 304 с. 13. Право інтелектуальної власності: Акад. курс. Підруч. для студ. вищих навч. закладів / О.П. Орлюк, Г.О. Андрощук, О.Б. Бутнік-Сіверський та ін.; За ред. О.П. Орлюк, О.Д. Святоцького. – К.: Видавничий Дім "Ін Юре", 2007. – 696 с. 14. "Про авторське право і суміжні права". Закон України від 23 грудня 1993 року, у редакції від 06 січня 2004 року. Відомості Верховної Ради України від 29.03.1994 – 1994 р., № 13, стаття 64. 15. "Про затвердження мінімальних ставок винагороди (роялті) за використання об'єктів авторського права і суміжних прав". ПКМУ від 18 січня 2003 р. N 72. Урядовий кур'єр від 07.02.2003 – № 24. 16. Т.В. Боднар Договірні зобов'язання в цивільному праві: (Заг. положення): Навч. посіб. – К.: Юстініан. – 280 с. 17. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року. Відомості Верховної Ради України від 03.10.2003 – 2003 р., № 40, стаття 356. 18. Цивільне право України. Договірні та не договірні зобов'язання: Підручник (2-е вид., змін. та доп.) / С.С. Бичкова, І.А. Бірюков, В.І. Бобрик та ін.; За заг. ред. С.С. Бичкової. – К.: КНТ, 2008. – 498 с. 19. Цивільне право України. Загальна частина: підручник / за ред. О.В. Дзери, Н.С. Кузнєцовой, Р.А. Майданика. – 3-тє вид., перероб. і допов. – К.: Юрінком Інтер, 2010. – 976 с. 20. Цивільне право України. Особлива частина: підручник / за ред. О.В. Дзери, Н.С. Кузнєцовой, Р.А. Майданика. – 3-тє вид., перероб. і допов. – К.: Юрінком Інтер, 2010. – 1176 с. 21. Цивільне право України: Підручник: У 2 кн. / О.В. Дзери (кер. авт. кол.), Д.В. Боброва, А.С. Довгерт та ін.; За ред. О.В. Дзери, Н.С. Кузнєцовой. – 2-е вид., допов. і перероб. – К.: Юрінком Інтер, 2005. – Кн. 2. – 640 с.

Надійшла до редколегії 30.03.11

УДК 351.778

А. Сосемко, здобувач

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ ПАЦІЄНТІВ ПРИ НАДАННІ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ З ДЖЕРЕЛАМИ ІОНІЗУЮЧОГО ВИПРОМІНЮВАННЯ

Проаналізовано стан адміністративно-правових аспектів правового захисту пацієнтів в Україні при наданні медичних послуг з використанням джерел іонізуючого випромінювання.

Ключові слова: правовий захист пацієнтів, медичні послуги, джерела іонізуючого випромінювання, радіаційна безпека.

В статье проанализировано состояние административно-правовых аспектов правовой защиты пациентов в Украине при оказании медицинских услуг с использованием источников ионизирующего излучения.

Ключевые слова: правовая защита пациентов, медицинские услуги, источники ионизирующего излучения, радиационная безопасность.

The article deals with the analysis of administrative, legal aspects of legal defence of patients of Ukraine at providing of medical services with the use of sources of ionizing radiation.

Key words: legal defences of patients, medical service, sources of ionizing radiation, radiation safety.

Широке розповсюдження у останньому десятиріччі нових медичних технологій з використанням джерел іонізуючого випромінювання, як за кордоном так і в Україні, призвело до кардинальної зміни якості надання медичних послуг пацієнтам, суттєво збільшило обсяги діагностичної інформації для прийняття рішення щодо можливості ефективного хірургічного втручання, розширило можливості лікування онкологічних хворих.

Одночасно спостерігається тенденція до різкого зростання доз опромінення пацієнтів при діагностичних обстеженнях, та хірургів при інтервенційних втручаннях. У той же час, у променевій терапії зросли ризики скоєння радіаційних аварій та ненавмисного переопромінення людей при лікуванні.

У світі це викликало підвищену увагу медичних професіоналів та органів регулювання радіаційної безпеки до оптимізації медичного опромінення пацієнтів та персоналу, покращення стану їх правового та радіаційного захисту.

Періодично у світі при використанні джерел іонізуючого випромінювання у медичній практиці стаються випадки масового переопромінення людей, у тому числі і летальні випадки [15]. Однак таким випадкам надається широка гласність, причини їх виникнення аналізуються і вживаються заходи щодо їх недопущення у подальшому. В Україні ж про такі випадки інформоване дуже вузьке коло фахівців без адекватної реакції компетентних у сфері регулювання радіаційної безпеки органів. Тому